

Leto II.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din., za inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 16.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom

LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO

Jesenice, 15. avgusta 1937

Prapor — simbol

Ne človek, ne skupina, ne poedinec, ne organizacija ni, proti čemur smo kedaj vstali in proti čemur se bojujemo tudi danes. Naš nasprotnik je kriva, zlagana misel, napačna ideja. Proti njej smo vstali tam, kjer je imela pogum nastopiti proti katoliški zamisli življenja v odprtem boju, pa tudi tam, kjer se je na videz izmikala polnosti resnice in je hotela živeti v kompromisarstvu dveh svetov.

V težkih časih preizkušnje, vstajajoče vihre zoper Križ in Boga nam je bilo zato neizmerno grenko, da sinovi Cerkve niso v vsej doslednosti vstali kot dobri otroci v njeno obrambo. Dajali so več ko dovolj vzroka, da smo utemeljeno vedeli o njih, da jim je več vredno prijateljstvo naših sovražnikov kakor naše lastno.

Kristus je krvavel iz svojih ran. Ali naj bi izkrevavel? Mar smo za to tukaj, da ga pokopavamo in ne za to, da se sobojujemo za njegovo zmago — pa samo za njegovo — v vsem zasebnem in javnem življenju. Mar naj se kljub opominom očetov v Rimu družimo z njimi, ki rušijo vero, podirajo cerkve in križe ter zemljo namakajo z mučeniško krvjo.

Borba laži z resnico

Vemo iz zgodovine, vemo iz našega lastnega življenja, kakšen namen ima laž v borbi z resnico: Dati dejanju in njegovim posledicam drug obraz, prilagoditi vsako nastajanje težnjam in potrebam poedinca in občestva in končno, povzročitelje vsega slabega in zla odeti v plašč resnice in tako premostiti prepad nastajajočega odpora med ljudstvom na eni in med trosilcem laži na drugi strani. To je način dela, ki si brezobzirno utira pot nad osnovnimi pravicami posameznika in njegovega svobodnega pojmovanja.

To pa ni omejeno samo na nižje sloje, temveč je v še večji meri na mestih, ki pogrešna veljajo za te sloje kot edino pravična, na mestih, kjer naj bi se ustvarjali pogoji za dobrobit in blagor občestva, naroda in države.

Da si pojasnimo gornja dva odstavka, nam ni treba premišljanj. Pred očmi nam je borba za konkordat. Borba za enakopravnost v skupni državi treh narodov. Da se prizna Slovencem tisto, kar se je priznalo že davno srbski pravoslavni cerkvi. Dolga doba čakanja. In še zdaj je treba tako silne borbe za našo enakopravnost. Zakaj? Zato, ker nekaterim predstavnikom v narodni skupščini ni bilo do enakopravnosti slovenskega naroda, pač pa za njih politične koristi. Tu se je zgodilo, da so predstavniki enega (hvala Bogu majhnega) dela slovenskega naroda udarili z največjim kladivom po predstavnikih večine, po bratih Slovencih, samo zaradi tega, ker so izpolnjevali sveto dolžnost naroda ob severnih mejah, da mu priborijo enakopravnost Cerkve, v kateri je zakoreninjen z vso svobodo srca in plemenite duše. To se je godilo pred našimi očmi in — bodimo odkriti — tudi v prenekateri sloven-

Ob blagoslovitvi prapora jeseniške JSZ se nam je zdelo to potrebno zapisati. Prapor je bojno znamenje — proti komu? Mi vemo, da je članstvo JSZ po ogromni večini verno in pošteno, vemo, da plemenito misli in da jih je med njimi zelo mnogo, ki ne marajo nobenih idejnih kompromisov. Želimo, da bi zato tudi zastavonoše, vodilni člani JSZ, tako pri nas doma kot v centrali mogli prav razumeti to zdravo teženje in hotenje. Prapor naj bi bil simbol katoliške dosledne borbene delavske organizacije, ki naj v celoti z vsem katoliškim narodnim pokretom pripravlja novo, lepšo, bolj katoliško in socialno bolj pravično dobo. Naj za njim ne bi stopali nikoli uskoki iz te skupnosti.

Želimo, da bi blagoslov prapora od njega in od delavskih vrst za njim odločil, kar je temu kedaj nasprotovalo. Isti duh bo družil in edinil za skupne cilje in skupno borbo, kakor je nasprotni nedavno z naslodo iz vrst JSZ rušil naše vrste in se boril za zmago nasprotnih. Naj bi bil zato novi prapor simbol katoliške skupnosti in prelom metod iz polpretekle dobe.

ski družini, ko je oče branil svoje pred slepoto zaradi lažnega časopisja, ker je sejalo laž in samo laž med slovenski narod. V tem trenutku smo pustili svoj narod rušiti in še bi verjeli lažem, če nas ne bi tuji narodi opomnili, da ne delamo prav. Še bi nasedali klevetnikom, če bi nas tuje ne opominjali s pisano besedo, da zatajujemo tisto v sebi, kar oni spoštujejo. In nas ni bilo sram?

Koliko je bilo tistih, ki so se udingali hudiču in ruvali v temeljih. »Cvetovi« slovenske manjšine! Toda vse je omagalo, vse gnilo se je umaknilo resnici, da veren narod doseže to, kar hoče, čeprav za trenutek omahne. Pa se spet dvigne, ker veruje in upa in — z m a g a.

Pred dvajsetimi leti

Polovica današnjih jeseniških občanov, zlasti mladina izpod 25 let ne ve drugega o 14. avgustu 1917 kakor to, kar vedo iz pripovedovanj staršev ali odraslih bratov. Zato pa naj navedemo tukaj nekaj bežnih slik tistega dne.

K splošnemu pomanjkanju živil, obleke, obutve, da celo mila, se je pridružila še bojazen za življenje. Sovražniku je bilo dobro znano, da jeseniške železarne izdelujejo vojni material, in pa da so Jesenice važno in strategično železniško križišče. Avstrijskim vojnim oblastem je bilo prav tako znano, da namerava sovražnik napad na Jesenice in to iz zraka. Zato so postavile dve obrambni bateriji, eno za Paarom, nad kolodvorom, kjer je še zdaj videti betonske podstavke, v katerih pa se danes kopljejo race in gosi na

Z Jesenic

Nenadni srčni kapi je podlegel v Sale ob Gardskem jezeru v Italiji jeseniški zdravnik gospod dr. Frančišek Kogoj. Zdravnik-človekoljub, ki je ves čas svojega življenja s skrbjo in ljubeznijo negoval bolnike, se ni mogel posloviti pri nas, da bi ga spremili na zadnji poti. Spomin nanj bo ostal v njegovih dobrih delih. Kot nekdanjega župana jeseniškega in večkratnega odbornika in kot zdravnika-prijatelja se mu bo ljudstvo v molitvi oddolžilo. — V greznico je padel sin tovarniškega delavca dveletni Rupnikov Lojzek, ki je nekaj časa brez varstva stikal za zanimivostni krofovega vrta. Medtem ko so ga povsod iskali, se je zadušil. Naj mu sveti večna lučka. — Za rakom na jetrih je umrl upok. zidar Ivan Medvešek po dolgotrajnem bolehanju in brezuspešnem zdravljenju. Naj mu bo Bog milostljiv!

Vsem, ki so prizadeti in potrti, izrekamo naše globoko sožalje! Bog jih tolaži!

Draginja življenjskih potrebščin je pri nas že skrajna. Vzrok je v tem, da je kupna moč Jeseničanov večja kot drugod. To vedo prodajalci, še prav posebno pa podeželani, čeprav nepravilčno, in svoje manjvredno blago vozijo na jeseniški trg, medtem ko je kranjski trg preobložen s prvovrstnim blagom. Ne smemo zametavati dejstva, da smo si sami dvignili cene, ker nikdar še nismo odklonili prav noben odpadek na našem trgu, marveč smo vse pokupili, kar nam je pripeljal podeželan. S tem nočemo kratiti dohodkov prodajalcev, ampak hočemo poudariti le zahtevo, da bi bilo to za tržni denar lahko prvovrstno blago in ne tisto, ki ga drugi trgi odklanjajo. To velja zlasti za sadje in povrtnino. Kar se tiče gozdnih sadežev, jih plačujemo po višji ceni kot Ljubljana, čeprav jih imamo pred nosom. Zakaj se to dogaja baš pri nas? Človek bi skofo dejal, da že več ne poznamo denarne vrednosti, kar potrjuje tudi dejstvo, da je našemu

dopisniku neki kmet rekel: »Kar ne prodamo drugje, prodamo še dražje na Jesenicah.« To zadostuje za upravičenost teh vrst.

Če že nekateri ljudje s svojo oholo kupčijsko mrzlico in s svojimi maštnimi dohodki povišujejo cene na škodo šibkejših kupcev, naj bi vsaj tržno nadzorstvo skrbelo za uravnovešene cene v primeri z blagom. Potem bo pa vsem prav.

Kino Krekov dom je preteklo nedeljo predvajal dva zanimiva filma, ki sta poleg svoje režijske in tehnične dovršenosti pokazala tudi npravno pojmovanje življenja, s katerim se more človek povzpeti nad materialni in duševni razkroj k očiščenju in plemenitosti, ki je Bogu najbližja. Tako izbiro filmov pozdravljamo in smo je veseli.

V gospodinjski šoli na Jesenicah bo vpisovanje 1. in 2. septembra t. l. od 9. do 12. ure dopoldne v poslopju osnovne šole. Sprejemajo se dekleta od 16. leta dalje, izjemoma tudi s 15 letom. V šoli se poučujejo praktični predmeti: kuhanje, šivanje, krojno risanje, pranje in likanje ter še vsa ostala dela, ki se rabijo v domačem gospodinjstvu. Poleg praktičnih predmetov se poučujejo tudi teoretični predmeti in sicer: slovenščina, vzgojeslovje, računstvo, živiloznanstvo, gospodinjstvo, zdravstvo in nega dojenčka, državoznanstvo, vrtnarstvo, serviranje.

Da se učenke temeljiteje nauče kuhanja, se priporoča, da tudi obdukujejo v šoli, ker s tem mnogo pridobijo v znanju.

Starši učenk se pri vpisu s podpisom obvezujejo, da bodo njih hčerke obiskovale šolo do konca šolskega leta.

Za učenke jeseniške občine je šolnina 110.— din za vse leto, hranarina 50.— din na mesec. Za vse iz ostalih krajev je šolnina 210.— din za vse leto in hranarina 100.— din na mesec.

Počitniške kolonije jeseniške mestne občine

Pretekle dni je jeseniška občina poslala na letovanje v prelepo Komendo 20 dečkov, otrok siromašnih staršev. Sedanja naša obč. uprava je zbirala za kolonijo otroke samo res po socialnih vidikih, kakor je tudi edino pravilno. Ne vemo, če bi kaka druga uprava tudi tako postopala, recimo tista, ki je bila, ali pa tista, ki bi lahko prišla zaradi ne-

tako zvani Straži v bližini Javornika. Komandant teh obrambnih baterij je bil zet tedanjega tehničnega ravnatelja KID Justus Hoffmann. Bateriji sta bili v telefonski zvezi s tovarno, kjer je bila nalašč montirana posebna trozvočna sirena, s katero so dajali varnostne signale.

15. julija dopoldne se je nenadoma pojavil nad Jesenicami sovražni aeroplan, baterije so ga obstreljevale, s tem se pa tudi izdale, kje so postavljene. Zadele seveda niso nič. Ker je bil v tistih časih aeroplan nekaj izrednega, je vse drlo na cesto ter občudovalo to čudo, mesto da bi se poskrilo po zato določenih podzemskih prostorih.

Sedaj je bilo z gotovostjo pričakovati napada. In res, 14. avgusta 1917 ob sedmih zjutraj so zavrhali v zraku Caproniji; petnajst jih je bilo, nekateri so jih v razburjenosti našli celo več. Baterije so streljale, bombe z groznim pokanjem padale na zemljo, sirena je tulila, ljudstvo kričalo, lokomotive na kolodvoru žvižgale, skratka, bil je pravcati sodni dan za Jesenice in okolico. A tudi sedaj so se še dobili radovedneži, ki so rajši opazovali nenavaden prizor, kot pa da bi se skrili na varno. Ta neupravičena »hrabrost« pa ni trajala dolgo. Ko se je namreč zvedelo, da sta bila z bombo, ki je padla za Mencingerjevo hišo, ubita 14 letni sin hišnega gospodarja in tovarniški delavec Pesjek, je tudi tem upadel pogum in kleti so postale pretesne.

Komaj se je strah nekoliko polegel, je ob eni popoldne zopet zaropotalo. Sedaj se je v nekaj trenutkih vse poskrilo.

Kako je bilo vse brez glave, naj pokaže sledeči prizor: V kleti I. delavskega konsumnega društva na Savi je bilo polno ljudi, eni so molili, drugi kleli Italijana in neka ženska se je onesvestila. Dasi je bilo v kleti vina in kisa v izobilju, so moški leteli iz kleti po vodo, da bi onesveščeni pomagali.

V splošnem so bombe padale, ne da bi napravile kako večjo škodo. Najhuje sta bili prizadeti že omenjena Mencingerjeva in pa Jelenčeva hiša, kateri pa sta že v sosedni občini. Iz tovarniškega prostora je vrglo ogromno jekleno ploščo in jo zvilo kot ometlo. Plošča je priletela pred hišo delovodij ter tam po stanovanjih napravila mnogo škode. Tudi železniški most čez Savo ni bil zadet, dasi je v bližino, na tovarniško lesno skladišče, padlo več bomb.

Komaj so sovražna letala izginila za Možakljo, se je oglasil gasilni rog. Koroška Bela gori — je šlo od ust do ust. Sovražnik je metal tudi vžigalne bombe in res se mu je posrečilo, da je lepo vas Koroško Belo zažgal. Pri tem požaru je 44 gospodarjem pogorelo takorekoč vse, tudi mnogo živine. Cerkev se je že vžigala in kuharica iz župnišča je s škafof vode rešila cerkvene orgle, ki so že gorele. Gorelo je dva dni, gasilo je vojaštvo in celo ruski ujetniki, kateri pa so le bolj iskali, kje bi se dobilo kaj za pod zobe.

17. avgusta, na rojstni dan avstrijskega cesarja Karla, je delo v tovarni počivalo. Ob desetih dopoldne je zopet začelo streljati. Bil pa je en sam sovražni aeroplan, ki pa ni metal bomb in je letel čez Hrušico ter čez Petelina kmalu izginil.

Prebivalstvo je bilo vznemirjeno, tako da je sovražnik svoj namen vendarle dosegel. Po več tednov niso spali doma, s posteljino so se vozili venkaj in plavški travnik je bil poln neprosto voljnih taborjanov.

Strah se je pa kmalu polegel, ko je že v oktobru sledil znani polom pri Kobaridu in je bila fronta pomaknjena daleč doli v italijansko ravan, tako da so celo Jesenice prišle izven ožjega vojnega ozemlja.

Tako je bilo na Jesenicah pred dvajsetimi leti.

Prosvetni tabor v Radovljici

»Pojdi in tudi ti tako stori!«

S temi Kristusovimi besedami je končal svoj govor pisatelj g. Finžgar na prosvetnem taboru v Radovljici, s katerim je pozval Slovence k skupnemu apostolskemu delu. Od bohinjskega kota in jeseniškega pa tam od Kranja sem se je zbrala armada slovenske mladine, da manifestira svojo pripravljenost, boriti se proti vsakemu, kdor bi hotel storiti zlo narodu, tej veliki božji družini.

Na trgu so v prahu klečali slovenski fantje pred Njim, ki jih kliče. In prišli so odličniki, da se mu poklonijo javno, da prosijo skupno z narodom Njega pomoči v težkih borbah in preizkušnjah, ki nas čakajo. »Povsod Boga« so peli vsi, sproščeni in svobodni, od otroka do starčka.

Ob navzočnosti g. bana dr. Natlačena, ministra dr. Gjura Jankovića, dr. Švrljuga in drugih odličnikov je bila prebrana pozdravna brzojavka ministra dr. Korošca slovenskemu ljudstvu. Zahvalilo se mu je z viharnimi vzkliki.

Šesttisočglava množica se je po maši, ki jo je daroval dekan g. Fatur, udeležila slavnostnega zborovanja. Za pozdravnim nagovorom g. dr. Šmajda vsem odličnikom sta pozdravila tabor radovljiški župan g. Resman in dekan Fatur. Slavnostni govornik g. dr. Basaj je s svojim klenim govorom spodbujal slovensko mladino k borbi proti komunizmu in obsodil njegovo uničujočo smer. Mladina je z burnimi vzkliki potrdila svojo odločno pripravljenost.

Za tem se je razvil sprevod narodnih noš, fantovskih in dekliških odsekov v krojih, ki so v mimohodu srčno pozdravljali goste na tribuni. Minister g. Gjura Janković je dal dopisniku »Slovenca« izjavo o svojem navdušenju nad slovensko katoliško mladino.

Popoldne je bil javni nastop z orodno in prosto telovadbo, ki ga je z nagovorom otvoril g. France Klinar.

Prosto zabavo je prevevalo silno navdušenje ogromne množice slovenskega ljudstva, ki je polno upanja odhajalo na svoje domove z mislijo v sebi: Pojdi in tudi ti tako stori! V mirne vasice je spet zavelo življenje, zavestno usmerjeno v naš skupni cilj: Povsod Boga!

Prosilcem za delo pri KID

Komaj se zgodi, da po kakšnem daljšem presledku naše železarne zopet vzamejo v zaposlitev kako desetino novih delavcev, že gre ta novica brez časopisa, brez radia kakor blisk po deželi. In zopet prihajajo desetine in desetine in trkajo pri vseh, o katerih mislijo, da imajo kolikaj vplivnejšo besedo v kraju, in prosijo: »Pomagajte mi v službo!« Stotine kričečih slučajev, socialne bede in revščine se razgrinja pred njihovimi očmi.

Ne vemo, če in koliko bodo jeseniške železarne še sprejemale. Vemo pa, da bodo prosilci še vedno prihajali in prosili posredovanja.

Radi enotnosti postopanja in ker je tako prav, da v delavskih stvareh odločuje v prvi vrsti delavska organizacija, opozarjamo vse one, ki bi še radi zaposlitve v naših tovarnah po posredovanju naših ljudi in naše skupnosti, da naj se posledj obračajo na našo delavsko strokovno organizacijo Zvezo združenih delavcev, Jesenice, Krekov dom.

Vsi merodajni činitelji so se v tem zedinili in prosimo vse, da to upoštevajo.

Vsa potrebna navodila bodo dobili zainteresirani pri ZZD. Vse prosimo, da to obvestilo upoštevajo in se po njem ravnaajo.

Vzgoja naroda

Marsikomu se zdi, da vzgojni problem ne gre jemati kot kolektivno zamisel človeškega duha in da ta pojem pušča vsakemu dovolj široko področje, na katerem ga lahko maliči v svoji osebni svobodi po mili volji, po svoji pameti in koristi. Prilagoditi vzgojo samo svojim osebnim težnjam, svoji trenutni dopadljivosti in sreči, je prava življenjska potreba današnjega človeka, ki kljub svoji vzvišeni civilizaciji in zrelosti greši prav s tem nad svojim bližnjim. Greši, ker sam zgrešeno misli in ne vidi pred seboj smotra, ki mu je namenjen.

Nihče, kdor misli trezno in pošteno, ne bi smel nikoli pozabiti, da z vzgojo otrok v družinah in zavetiščih, v šolah in skupnih domovih pripravljamo silo naroda za čas, ki ga bo sprejel, polnega novih presenečenj in težav, preizkušenj in bremen. Nikakor ne gre prezirati posebno to, da se otrok v pravem času zave svoje pomembnosti in svojih dolžnosti, da se v njem zbudi čut ponosa in časti, ker le v tem primeru bo znal ceniti svoje delo in odgovornost za vse, kar more občestvu škodovati ali koristiti; ne smemo pozabiti, da se v mladini vzgaja narod.

Če pogledamo malo krog sebe, zapazimo tako strašno raznolikost v načinih vzgoje današnje mladine, da se v popolni upravičenosti lahko vprašamo, kakšna bo naša bodočnost, kakšen bo narod, če bo imel na svojem telesu stotero raznovrstnih poganjkov, ki bodo drug drugega odpirali izpod sončnih žarkov? Niti eden ne bo do rastel in dozorel.

To je resnica ob resnici, da je za enotno in pravilno vzgojo mladine potreben enoten in zdrav duh, brez primesi političnih nagnjenj vsaj toliko časa, dokler otrok sam ne dozori in po svoji zdravi pameti ne presodi dobro in slabo, boljše in slabšo pot, pot naroda, katerega postane tedaj on vreden ali nevreden, izpričuje čas in kraj, kjer se je vzgajal, in postane zgleden posnetek svojega vzgojitelja.

In naši vzgojitelji in vzgojni zavodi?

To je najbolj žalostno poglavje v naši zgodovini, ki daje pečat naši miselnosti in nezrelosti. To je priča naše zavozlane logike — kakor je rekel Cankar — in nem dokaz bolne npravnosti.

Poglejmo si vzgojo v družini! Kolikokrat je zagrenjeno njeno življenje že s tem, ker je vrgla moža in ženo v skupno usodo nagonška brezmišelnost trenutka, zaradi katerega se v večini primerov duševno odtujita baš takrat, ko bi se morala vzgojiti in drug drugega dopolnjevati. Zakon postane prisilno breme in otrok je tista večna senca očitanja, in s tem že seme duševnega sovraštva roditeljev, ki raste samo iz telesnega v brezduševnega, pokvarjenega človeka. Jabolko je očetovo, istega duha in trpkosti. In tak se zarije v občestvo z vsemi instinkti in nizkimi goni in visi na narodu kot gnojni tvor.

In družina, ki si je z ljubeznijo postavila ognjišče zase in svojega edinega otroka, ki je vse prej kot tisto, kar predstavlja, je poglavje zase. Otrok, ki mu je vseskozi preveč oslajeno življenje, govori in deklamira kot nihče drugi, ima oblek in igrač na pretek, je najlepši in najbistroumnejši. Manjka mu samo še to, da bi v letih, ko se zave sijaja, s katerim je obdan, spoštoval svoje bližnje, ki so mu enaki, ljubil materino srce in ne njen »kinč«, in manjka mu sposobnost ocenjevanja lastne vrednosti in vrednosti drugih, ki jih gleda zviška, sit in mogočen, oblasten do svojega publega vrha. Tako rastejo paraziti, največji škodljivci in najmanjši tvorci.

Mnogočlanska družina je običajno iz tistih slojev, ki daje narodu največ in največjih žrtev.

Kakor je v njem veliko dobrega, tako je tudi slabega v izobilju. V večini primerov je stvarno stanje take družine posredni vzrok nepravilne vzgoje, ker jim skrb za ohranitev jemlje voljo in moč. Toda to dejstvo ne bi smelo služiti za noben izgovor pri vzgoji, saj vemo, da Bog ne velja niti dinarja, molitev ne vzame nič časa in dobri zgledi so skriti v ljubezni do otrok, samo sramovati se jih ni treba, kakor se ne sramujemo spočetja. Da se otrokom v najnežnejših letih trosi v srca namesto vere kletev in sovraštvo do nje, temu ni krivo socialno stanje, pač pa zločinska brezvestnost do občutkov nedolžnih otrok, ki čisto psihološko pokažejo nezaupanje proti tistim, ki jih ji skrunijo. Odtod prihajajo tisti razkroji v družinah, ki jo razbijejo prej, preden so se dali drug drugemu spoznati, še preden so se drug drugemu zaupali in se med seboj podprli. Namesto ljubezni je sovraštvo, namesto Boga je hudič, ki seje nepokoj in draži tiste gone v človeku, ki rušijo in okužujejo. Vsem tem družinam je enako svojska napačna zavest, da Boga pri vzgoji ne potrebujejo, ker jim krati nagonško svobodo. Resnica pa je, da jih oživlja vest, pred katero bežijo ter se zatekajo k maliku intelekta. To je najenejši skok k izhodu iz odgovornosti za vse, kar zagrešijo, in obenem najlepši in najlažji izgovor pred narodom, kadar išče pojasnila. Prav zaradi tega pa se zločini nad njim dogajajo.

Izločiti moramo vse humane katoliške ustanove, ki vzgajajo mladino v zdravem duhu in bogaboječnosti, jim privzgojijo dostojanstvo in vcepijo samozavest človeka, tvorca in propovednika blagra in graditelja zdrave skupne dobrobiti. Saj so zrasli iz božje setve usmiljenja in ljubezni, poslani zato, da gradijo in ustvarjajo z blagoslovom božjim zase in za narod, katerega najvrednejši in najpopolnejši udi postajajo s svojimi deli: samo za narod in njegovo korist.

Podčrtati pa moramo organizacije, ki iz političnega temelja, ki ga imajo, vzgajajo mladino po sistemih, ki jih naš narod ne more sprejeti kot svoje. Te telovadne ustanove in socialne organizacije kažejo slej ko prej očiten namen, da v okviru telesnih ali duševnih gibanj vcepijo v mladino politična prepričanja. Ta namen je popolnoma izpodrinil iz prvotnega programa telesno in umsko kulturo, ki bi bila narodu v prid, samo zaradi tega, da s prekvasitvijo svojih članov ojačijo politično borbo strasti in samodrštva, da svojemu jalovemu programu pomagajo izhoditi. Pozabili pa so v tej slepi gonji, da mladina dozoreva in da se v borbi za vsakdanji kruh kristalizira njeno prepričanje. Naenkrat se zasači v trenutku, ko stopi njena življenjska preizkušnja v nasprotje z vzgojnimi posledicami, in ta mladina ne ve, čemu je prav za prav dorastla. Tako se začne iskanje tiste zlate poti, na katero bi morala biti speljana že v nežnih letih, da bi se ji prilagodila in na njej koristno trosila svoje mlade sile, ki so namenjene ustvarjanju. Od vsega tega pa ni niti trohice v nji in zato zahteva ta preusmerjenost znatnih trenj, ki ne padajo v breme narodu. Ti vzgojitelji tudi pozabljajo, da njih lastna politična nagnjenja ne morejo biti merilo potreb mladine, ki je odločilna v narodni sili, ker tej vzgoji manjka temelja, pravega in resničnega življenjskega duha kolektivne vzgoje iz vrelca božje pravičnosti in ljubezni. Tako se pojavljajo iz teh vrst mladeniči brez vzorov, katerim bi posvečali svojo ustvarjalno moč. Zato se cepijo v skupine in društva, z različnimi programi in željami, ki so popolnoma nasprotne skupnim interesom naroda, ki je primoran gledati, kako se razvija borba brezplodnih strank, ki ne

katerih naših uskokov. Pripominjamo, da je to prvič, da je naša občina na lastno roko poslala otroke letovati in prav je, da pribijemo, da se je to zgodilo pod vodstvom sedanje občinske uprave.

Malčkom, ki so vsi veseli odhajali pod vodstvom kaplana g. Govekarja in gđe. Mertel Gizelje v enega najlepših krajev slovenske zemlje, želimo obilo veselja in zdravja, da bi se vrnili utrjeni za novo šolsko leto nazaj na Jesenice.

Fare in kraji v Radovljiskem okraju, dopisujte v list „Na Mejah“

Krošnjarstvo

Jeseniški kot je pač tisti kraj, po katerem se razmeroma pretaka največ denarja sem in tja, iz roke v roko, in kjer je denar, tja prihajajo radi vsi tisti, ki imajo enake želje, da vsaj nekaj tega denarja zvrabijo v svoje žepce.

Eni izmed teh so krošnjarji, zlasti tako imenovani Dalmatinci, med katerimi je pa več drugih južnjakov kakor pa Dalmatincev. Nikjer jih ne najdete v tako velikem številu kot na Jesenicah. Posebno ob petkih ali okoli prvega, ko vedo, da je še več denarja v rokah tovarniškega delavstva kot pa sicer. Vsiljivi so ti ljudje, nekateri celo nasilni. Če jih odženeš, dajo iz sebe celo zbirko raznih nečednih besedi, če pa se spozabiš, da kaj kupiš od takega krošnjarja, si gotovo oskuubljen, ker je blago najslabše kakovosti, preležano, izločeno. Saj jih zalagajo s tem blagom judje, ki so robo pokupili kdo ve kje. Pri tem pa škodujejo domačim, solidnim trgovcem.

Povrh pa ti ljudje nočejo poznati našega jezika in bilo bi komaj, da bi ti govoril z njimi v njihovem. Toliko let so že med nami, naš denar jim je všeč, ne pa tudi naš jezik. Ako se naša dekleta, ki gredo v službo v Zagreb ali Beograd, v pol leta lahko naučijo srbohrvaščine, bi se tudi vsi tisti, ki pri nas iščejo dobička, lahko naučili slovensčine, pa naj si bodo to navadni dalmatinski krošnjarji ali pa brezštevilni potniki, ki prihajajo k nam iz južnih krajev. Na nas je, da jih pripravimo do tega, ne pa, da se že pri drugem stavku, ko govorimo s takimi ljudmi, skušamo prikupiti z znanjem »srbohrvaščine«. Bodimo ponosni na svoj lep slovenski materni jezik in

zahtevajmo povsod in od vsakogar, da govori z nami v našem slovenskem jeziku. Ako ga ni zmožen, mu pa recimo, naj pride takrat, kadar ga bo govoril.

Z Dovjega

Naši delavci, zaposleni na Jesenicah, so prišli na pametno idejo. Pogajajo se z nekim avtopodjetnikom, ki naj bi delavce prevažal dnevno trikrat. S tem bi bila njihova pot zlasti v zimskem času zelo olajšana. Zgodi se, da čez noč zapade sneg, pridejo naliivi, a delavec mora biti ob določeni uri na mestu. Poleti na suhi cesti drve po dolini avtomobil eden za drugim, a ubogi delavec, upehan od trdega dela, mora vso pot pozirati za njimi cestni prah, kar ni bogve kako zdravo za že itak polna pljuča plinov, ki jih vdihava pri svojem delu. Od avtomobilov je cesta že tako razrvana in vsako leto bolj ostra, da v kratkem ne bo več uporabna za kolesarjenje. Pozdravljamo to misel naših delavcev ter smo mnenja, da se bo podjetje, ki bo to akcijo začelo, prav dobro odrezalo. Avtobus bi lahko v vmesnem času, ko bi čakal prevoza na Dovje, vozil od Koroške Bele do Jesenic. Gotovo ne bi vozil prazen. Ob nedeljah pa bi v poletnem času gotovo ne mogel zadostiti prirediteljem številnih izletov.

zastavljajo svojih moči za skupni blagor, ampak za udarnost političnih strasti.

Prav taki primeri se dogajajo v šolah, kjer se med čisti vzgojni poučni red meša politična miselnost učiteljev in se med učno stvarino prav spretno podtika razna prepričanja in iz teh narodovih domov prihaja mladina brez pravih pojmov o življenju. K temu je všteto še grenko dejstvo, da nekateri starši kradejo otrokom vrednote veronauka, tako da otrok res ne ve, kaj je beseda materina in kaj je božja.

Iz vsega tega jasno sledi, da smo prav sami krivi vsega gorja, ki pada na nas. Nihče nas ne sili, da se odtegujemo tistim naukom, ki so temelji vsega našega življenja, in nihče nam ne krati pravice, da s temi nauki obogatimo obrambno moč proti vsem spletkam in uničujočim programom skupnega sovražnika: napačni vzgoji.

Ali je treba toliko kričanja nad obupnimi razmerami, ko pa imamo toliko prilik in sredstev, da vse to odstranimo. Prav mi smo tisti, ki naj z odločno gesto prekinemo podtalno delo tistih, ki pri vzgoji mladine odklanjajo resnice božje in mislijo, da je v njihovih političnih prepričanjih vsa modrost sveta, ki bo ozdravila krizo sedanje dobe, ki ni kriza materialnih dobrin, ampak kriza duha, kriza srca in nravi. In božja podoba je človek. Narod še živi po njegovih zapovedih, naj vzgaja po katoliških načelih svoje otroke, pa bo dočakal tisti preobrat, ki bo prinesel ne samo zunanji videz blagostanja, temveč tudi notranji mir in zadovoljstvo.

Otroci laži poročajo

Veliko nas je v naši prijazni dolini; zdi se, da nudijo križem kražem speljana pota simbolično sliko našega družabnega življenja. Tudi v tem smo vsi križem razdeljeni, stoterih mišljenj in ugibanj, včasih duhoviti in spet nesramno hudobni, tako da bi popotnik res kmalu ne vedel, kdo je volk in kdo ovca.

Vsa čast tistim, ki se kremenito drže svojega prepričanja. Teh je veliko. Mnogo je tudi tistih, ki imajo, kakor pijanci ceste, vso modrost tega sveta v zakupu. K tem so vštete nekatere skupine s prvaki inteligence.

Po novicah, ki krožijo med nami, gre soditi, da je tamkaj ta zakladnica novic, ki zaradi vročine spuhne po vsej tovarni in iz nje v deželo.

Tako se je namreč govorilo, da bodo zaradi konkordata vsi državni uslužbenci prikrajšani po 300 din mesečno, da bodo duhovniki prejeli po 6000 din mesečne plače itd. Kaj naj rečemo? Srečni duhovniki, ubogi državni uslužbenci, ki bodo živeli brez mesečnih dohodkov, in ubogi delavci. Tako poročajo, tako govore in pišejo in kujeje novice kakor otroci laži. A laž ima kratke noge.

Da bomo malo поблиže spoznali vse te vesti, te delavske skupine in njih voditelje, si oglejmo poročilo našega dopisnika, ki je iz radovednosti vtaknil nos vanje. Prebral je med drugimi poročili tudi izpiske iz boljševiskih poročil. Ker nekaj naše inteligence proučuje generala Franka, bo vsem ustrezno z naslednjimi informacijami.

Komunikeji iz Madrida, Valenciije in Barcelone javljajo, da je general Franko izgubil v desetih mesecih 2.686.000 mož, 13.455 avijonov, 600 topov in 80.000 motornih vozil. Rdeči so zavzeli ozemlje, ki je dvakrat večje kot Španija in Maroko skupaj. Po istih poročilih je »Frente popular« 20 krat osvojila Oviedo, Toledo 16 krat, Saragoso 9 krat, Cordovo 5 krat in Huesco 53 krat!

Ves svet pa ve, da je general Franco zavzel samo enkrat — toda enkrat za vselej — Badajoz, Irun, San Sebastijan, Talavera, Toledo, Malago, Bilbao. Oviedo je bil osvobojen samo enkrat, toda končno veljavno.

Boljševiška zveza pa je izdala neke slike otrok kot žrtev »Frankovih bomb«. Ugotovljeno pa je, da so te slike iz arhiva francoske vojske z datumom 1914. leta in jih je nekaj izšlo že v publikacijah o svetovni vojni pred — desetimi leti. — Pametnemu dosti!

Hranilnica in posojilnica na Jesenicah

obrestuje vse vloge do najvišje v zakonih določene meje. Nove vloge izplačuje vedno promptno.

Radovljica

V noči pred našim prosvetnim taborom so božji in naši sovražniki razdrli oltar, ki je bil postavljen na prostornem trgu za slovesno službo božjo naslednjega dne, in eharistični križ na Lancovem.

V pričevanje nam so taka dela izvršena in po Previdnosti pripuščena zato, da ne oklevamo več, če nočemo sebi lagati, da smo katoliki. Ločitev duhov je dovršena in nimamo nobene druge izbire kakor: Križ ali satan.

Zato naš program ne more biti več dirka ali tekma za časom, ampak naš program je: Križ. Naša prosveta, naši sestanki, naši štiri-stopi, naše življenje, naša borba velja poslej le zanj.

Bogoskrunstva, ki verno srce bolijo, našo zvestobo Bogu in cerkvi le še povečujejo, le še utrjujejo in z njo raste vera naša v zmago našo.

Za elektriko

Vam nudi vse najugodnejše

Jože Markež

Jesenice, Murova, tel. 605

Ceneno in dobro prehrano, vina na debelo in drobno dobite in kupite najugodnejše v

LJUDSKI KUHINJI

JESENICE KREKOV DOM